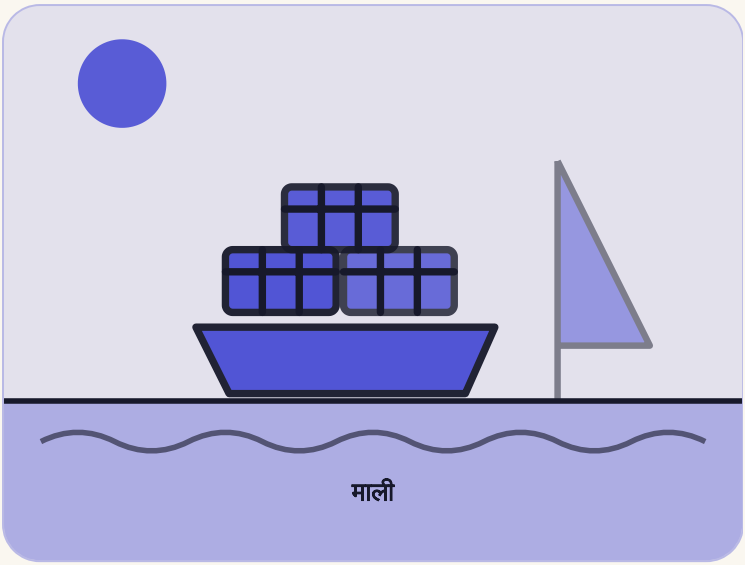

माली

ज्या ग्रंथपालाने टिंबक्टूची पुस्तके वाचवली

जिहाद्यांनी टिंबक्टूवर ताबा मिळवला, तेव्हा एका ग्रंथपालाने आणि त्यांच्या साथीदारांनी लाखो प्राचीन हस्तलिखिते सुरक्षित पोहोचवली.

कुठे टिंबक्टू

कोण अब्देल कादिर हैदारा, एक मालियन ग्रंथपाल, त्यांचे पुतणे मोहम्मद तूरे आणि स्वयंसेवकांची एक टीम

केव्हा 2012 ते 2014

4 मिनिटांचे वाचन

प्रकरण पहिले

गोष्ट

मालीमधील टिंबक्टू एकेकाळी शिक्षणाचे प्रसिद्ध केंद्र होते. शतकानुशतके तिथली कुटुंबे खगोलशास्त्र, कविता, कायदा, इतिहास आणि औषधे यांवरची हाताने लिहिलेली पुस्तके जपत आली. 2012 मध्ये ती पुस्तके धोक्यात होती.

त्या वसंतात अल-कायदाशी संबंधित बंडखोरांनी शहरावर ताबा मिळवला. त्यांनी नंतर मुस्लिम संतांच्या कबरी फोडल्या. अब्देल कादिर हैदारा, एक ग्रंथपाल, यांना खात्री होती की ते पुढे पुस्तकांवर चाल करतील.

हैदारा विद्वानांच्या कुटुंबातून आले होते. ते 17 वर्षांचे असताना त्यांचे वडील वारले, आणि त्यांनी हस्तलिखिते गोळा करण्याचे त्यांचे काम हाती घेतले. वर्षांनंतर, लिबियाच्या नेत्याने पाठवलेल्या एका शिष्टमंडळाने त्यांचे संपूर्ण ग्रंथालय विकत घ्यायची ऑफर दिली. त्यांनी नकार दिला. तो मालीचा वारसा आहे, असे ते म्हणाले.

> नाही, हे माझे ग्रंथालय आहे.
>
> मोहम्मद तूरे, हैदारा यांचे पुतणे, एका जिहाद्याला ज्याने म्हटले की ते पुस्तके चोरत आहेत

रात्रीमागून रात्र

म्हणून हैदारा आणि त्यांचे पुतणे मोहम्मद तूरे यांनी पुस्तके लपवायला सुरुवात केली. त्यांनी बाजारांतून धातूच्या पेट्या विकत घेतल्या, आणखी उरेपर्यंत. कुलूपबंद दरवाजांआड स्वयंसेवकांनी टॉर्चच्या उजेडात पुस्तके पेट्यांत भरली. जुलै 2012 पर्यंत पुस्तके टिंबक्टूभोवतीच्या सुरक्षित घरांत होती.

मग त्यांना राजधानी बमाको गाठायची होती, जी 400 मैलांहून अधिक दूर होती. सप्टेंबरपासून कुरिअर भाड्याच्या 4x4 गाड्यांतून पेट्या दक्षिणेकडे घेऊन गेले, चौक्यांतून जात. जेव्हा रस्ते बंद झाले, तेव्हा बोटींनी पुस्तके नायजर नदीतून खाली पोहोचवली.

350,000

हस्तलिखिते हलवली गेली, एका मोजणीनुसार

45

रिकामी केलेली ग्रंथालये

95%

किंवा अधिक टिंबक्टूची हस्तलिखिते वाचली, दोन स्रोतांनुसार

ते धोकादायक होते. जिहाद्यांनी एका रात्री तूरे यांना अटक केली आणि 24 तास ठेवले, जोपर्यंत हैदारा यांनी त्यांच्या बाजूने बोलणारे लोक शोधले नाहीत. नंतरच्या एका प्रवासानंतर त्यांना बमाकोतही तुरुंगात टाकण्यात आले. देणगीदारांनी बचावासाठी सुमारे 1 दशलक्ष डॉलर दिले.

काय गेले, आणि काय वाट पाहत आहे

जानेवारी 2013 मध्ये अतिरेकी शहरातून पळाले. जाताना त्यांनी अहमद बाबा संस्थेत, जे एक सरकारी ग्रंथालय आहे, सुमारे 4,200 हस्तलिखिते जाळली. फेब्रुवारीपर्यंत 45 खासगी ग्रंथालयांतील जवळजवळ सर्व पुस्तके सुरक्षित होती.

2014 मध्ये हैदारा म्हणाले की ते अजून पुस्तके घरी नेऊ शकत नाहीत, कारण उत्तर असुरक्षित होते. हॅम्बर्ग विद्यापीठाचे एक पान, जे 2020 मध्ये अद्ययावत झाले, सांगते की पुस्तके अजूनही बमाकोभोवती पेट्यांत होती. ते सांगते की दमट हवामान हा एक नवा धोका आहे.

केव्हा काय घडलं

- **1981** हैदारा यांचे वडील वारतात. 17 व्या वर्षी अब्देल कादिर त्यांचे काम हाती घेतात.
- **2012** एप्रिलमध्ये बंडखोर टिंबक्टूवर ताबा मिळवतात. हैदारा यांची टीम पुस्तके लपवायला सुरुवात करते.
- **2013** फेब्रुवारीपर्यंत जवळजवळ सर्व पुस्तके टिंबक्टूमधून बाहेर गेली आहेत. अहमद बाबा संस्थेत सुमारे 4,200 जळतात.
- **2014** हैदारा म्हणतात की ते अजून पुस्तके घरी आणू शकत नाहीत.
- **2020** हॅम्बर्ग विद्यापीठाचे एक पान सांगते की पुस्तके अजूनही बमाकोजवळ पेट्यांत आहेत.

प्रकरण दुसरं

ही गोष्ट खास का आहे

हैदारा या सर्व पुस्तकांचे मालक नव्हते. कुटुंबांनी त्यांच्यावर विश्वास ठेवला होता, आणि त्यांनी तो विश्वास आपले कर्तव्य मानला.

बचाव परिपूर्ण नव्हता. काही पुस्तके जळाली, आणि जी वाचली ती हे स्रोत लिहिले गेले तोपर्यंत घरापासून दूर होती.

आमचं मत

खजिना तेव्हा सर्वात सुरक्षित असतो जेव्हा अनेक सामान्य लोक तो उचलायला तयार असतात.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1. ### तुमच्याकडे काय आहे ते समजून घ्या

   हैदारा यांना कळत होते की ही पुस्तके आफ्रिकेच्या लिखित इतिहासाचा भाग आहेत.

   हे करून पाहा: तुमच्या देखरेखीत सर्वात महत्त्वाचे काय आहे ते ओळखा, आणि आधी त्याला वाचवा.

2. ### सर्वात वाईट घडण्याआधी पावले उचला

   टीमने पेट्या विकत घेतल्या आणि मुख्य धोका यायचा असतानाच पुस्तके लपवली.

   हे करून पाहा: वेळ असतानाच धोक्याची तयारी करा.

3 काम वाटून घ्या

हैदारा, त्यांचे पुतणे, स्वयंसेवक, कुरिअर आणि देणगीदार, प्रत्येकाने आपला वाटा उचलला.

हे करून पाहा: मदत मागा. मोठ्या कामाला अनेक हात लागतात.

4 दुसरी योजना ठेवा

रस्ते बंद झाले, तेव्हा बोटींनी पुस्तके नदीतून खाली पोहोचवली.

हे करून पाहा: पहिला मार्ग बंद झाला तर दुसरा तयार ठेवा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

ग्रंथालय तेच लोक वाचवू शकतात ज्यांना त्याची काळजी असते.

स्रोत (इंग्रजीत)

National Geographic
The Brave Sage of Timbuktu: Abdel Kader Haidara (Joshua Hammer, 2014)

Mail & Guardian
Scroll smugglers: How Timbuktu's secret treasures were saved (2014)

University of Hamburg
Timbuktu manuscripts (page last updated 22 June 2020)

तथ्य-तपासणी टीप: स्रोत मुख्य कथेवर सहमत आहेत आणि आकड्यांत वेगळे आहेत. किती हस्तलिखिते: नॅशनल जिओग्राफिक सांगते 45 ग्रंथालयांतून 350,000; Mail & Guardian सांगते की ग्रंथपालांनी त्याला सुमारे 400,000 सांगितले; हॅम्बर्ग विद्यापीठ सांगते सुमारे 2,400 पेट्या (आणि कामाच्या एका टप्प्यात सुमारे 285,000 स्वतंत्र वस्तूंची मोजणी) आणि सांगते की हस्तलिखिते 35 हून अधिक खासगी ग्रंथालये आणि सरकारी अहमद बाबा संस्थेत होती; कथा 350,000 घेते आणि एका मोजणीनुसार असे म्हणते. किती वाचली: Mail & Guardian सांगते 95 टक्क्यांपेक्षा जास्त आणि हॅम्बर्ग सांगते किमान 95 टक्के; कथा म्हणते 95 टक्के किंवा अधिक.

किती जळाली: नॅशनल जिओग्राफिक सांगते की अतिरेकी पळण्याच्या काही मिनिटे आधी अहमद बाबा संस्थेत 4,200 जाळली गेली; Mail & Guardian चे एक छायाचित्र-शीर्षक सांगते सुमारे 4,000 जळाली; कथा नॅशनल जिओग्राफिकचे 4,200 घेते आणि सुमारे असे म्हणते. बचावाची कालरेषा: नॅशनल जिओग्राफिक फेब्रुवारी 2013 मध्ये संपणाऱ्या नऊ महिन्यांचे वर्णन करते; हॅम्बर्ग जून 2012 ते जानेवारी 2013 असे आठ महिने सांगते; कथा तेवढ्याच तारखा देते ज्या ती एखाद्या स्रोताशी जोडू शकते: बंडखोरांनी 1 एप्रिल 2012 रोजी टिंबक्टूवर ताबा मिळवला (हॅम्बर्ग), ताब्याच्या सुमारे एक महिन्यानंतर पेट्या विकत घेतल्या गेल्या आणि जुलैपर्यंत सर्व पुस्तके सुरक्षित घरांत होती (नॅशनल जिओग्राफिक), लांब पल्ल्याची वाहतूक सप्टेंबरमध्ये सुरू झाली आणि AQIM ने रस्ते बंद केल्यावर बोटी वापरल्या गेल्या (नॅशनल जिओग्राफिक). अंतर: नॅशनल जिओग्राफिक सांगते बमाको 400 मैलांहून अधिक दूर; हॅम्बर्ग सांगते 700 किलोमीटरहून अधिक. हैदारा यांचा इतिहास (1981 मध्ये त्यांच्या वडिलांचा मृत्यू जेव्हा ते 17 वर्षांचे होते, 1996 मधील लिबियाची ऑफर आणि त्यांचा नकार) नॅशनल जिओग्राफिककडून आहे. उद्धरण आणि तूरे यांची रात्रीची अटक, 24 तासांची कोठडी, नंतर बमाकोतील तुरुंग आणि त्यांच्या अमेरिकन साथीदार स्टेफनी दियाकिते तसेच युरोप, अमेरिका आणि मध्य पूर्वेतील देणगीदारांनी उभे केलेले 1 दशलक्ष डॉलर नॅशनल जिओग्राफिककडून आहेत; Mail & Guardian पेट्या, 4x4 गाड्या, चौक्या आणि बमाकोतील तळाची पुष्टी करते. हैदारा यांना खात्री होती की अतिरेकी पुस्तकांना लक्ष्य करतील, हे नॅशनल जिओग्राफिककडून आहे; हॅम्बर्ग सांगते की हस्तलिखितांचा नाश बंडखोरांचे प्राधान्य बनले. 2014 मधील पुस्तके घरी नेता न येण्याबद्दलची त्यांची टिप्पणी नॅशनल जिओग्राफिककडून आहे; पेट्या, दमट हवामान आणि त्यामुळे असलेला धोका याबद्दलचे 2020 मधील विधान हॅम्बर्गकडून आहे. 2020 नंतर पुस्तकांचे काय झाले हे आम्हाला माहीत नाही. Smithsonian चे पान उघडता आले नाही (403); NPR आणि Pulitzer Center वर विसंबून राहिलो नाही. तिन्ही स्रोत बचाव ग्रंथपालांच्या स्वतःच्या कथनांतून सांगतात. पिन टिंबक्टू दाखवतो. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.